

Vergaderjaar 2019–2020

27 830

Materieelprojecten

Nr. 291

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN DEFENSIE

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 26 september 2019

Inleiding

Voor het vervoer van kleine groepen personen, onder meer naar risicovolle inzetgebieden, beschikt Defensie sinds 1996 over een Gulfstream IV militair passagiersvliegtuig. Dit in 1987 gebouwde vliegtuig is technisch verouderd en nadert het einde van zijn levensduur. De beschikbaarheid en de inzetbaarheid van het vliegtuig is de afgelopen jaren (fors) afgenomen. Verder voldoet het huidige vliegtuig niet langer aan de behoefte ten aanzien van vliegbereik en passagierscapaciteit. Gebaseerd op de technische staat en de huidige behoefte heeft Defensie besloten het vliegtuig vervroegd te vervangen. Met deze A-brief informeer ik u over de behoeftestelling van het project «Vervanging Gulfstream IV», dat deel uitmaakt van het investeringsprogramma van de «Defensienota 2018 – Investeren in onze mensen, slagkracht en zichtbaarheid» (Kamerstuk 34 919, nr. 1).

Achtergrond

In de Defensienota 2018 is vermeld dat de A-brief voor dit vervangingsproject is voorzien voor 2020 en de ingebruikname van het nieuwe vliegtuig voor 2022.

De Kamer is reeds geïnformeerd dat zij de A-brief eerder ontvangt dan 2020. Dit is o.a. opgenomen in het Materieelprojectenoverzicht 2018 (Kamerstuk 27 830, nr. 259 van 18 september 2018) en in antwoord op vragen van D66 (Aanhangsel Handelingen II 2018/19, nr. 1513 van 12 februari 2019).

Een spoedige vervanging van de Gulfstream IV heeft de voorkeur, omdat de beschikbaarheid en inzetbaarheid van het vliegtuig de afgelopen jaren fors is afgenomen. De afgelopen twee jaar zijn de normen van 87% voor beschikbaarheid en 80% voor inzetbaarheid niet gehaald. De prestaties in deze jaren liggen aanzienlijk onder de norm.

Behoeft

De vervanger van de Gulfstream IV moet evenals de huidige Gulfstream IV de politieke, militaire en ambtelijke leiding van Defensie en andere functionarissen in staat stellen om snel, veilig en efficiënt naar de missiegebieden te kunnen verplaatsen, om zo de Nederlandse militairen bijvoorbeeld te kunnen bezoeken.

Het inzetprofiel van de huidige Gulfstream IV en daarmee ook straks van zijn vervanger is uniek in Nederland. Dit uit zich met name in de volgende aspecten:

Bestemmingen.

De huidige Gulfstream IV wordt onder meer ingezet naar bestemmingen in crisisgebieden of gebieden met een verhoogd risico, die veelal lastiger of niet met commerciële vluchten te bereiken zijn.

Fysieke mogelijkheden van het vliegtuig.

De huidige Gulfstream IV vliegt verder, sneller en hoger in tegenstelling tot grotere civiele vliegtuigen. Daarnaast is de Gulfstream IV kleiner waardoor er makkelijker op kleinere vliegvelden geland kan worden. Dit laatste punt is met name een voordeel wanneer er moet worden geland op vliegvelden in crisisgebieden waar een lange landingsbaan niet altijd beschikbaar is.

Militaire opties op het gebied van mens en middelen.

De huidige Gulfstream IV is uitgerust met militaire communicatiesystemen. De vervanger zal tevens worden uitgerust met een zelfbeschermingssysteem dat voldoet aan de militaire eisen. Daarnaast bestaat de cockpitbemanning uit militairen die getraind zijn om in zowel militair gecontroleerd luchtruim als civiel gecontroleerd luchtruim te vliegen.

De militaire manier van inzet (snelheid, flexibiliteit en veiligheid) naar gebieden met een hoger risico maken deze behoefte uniek. Per jaar worden er gemiddeld 800 vliegreizen gemaakt.

Kenmerken

Aan de vervanger van de Gulfstream IV worden onderstaande eisen gesteld ten aanzien van vliegbereik, passagierscapaciteit en zelfbescherming. Deze eisen zijn gebaseerd op gebruikerservaringen van Defensie.

Vliegbereik. Het vervangende vliegtuig moet een vliegbereik hebben van minimaal 12.000 km, tegen ongeveer 7.400 km van de huidige Gulfstream IV. Door gebruik te maken van zuinigere en efficiëntere motoren is het voor nieuwere types vliegtuigen van deze categorie mogelijk om met dezelfde hoeveelheid brandstof een groter bereik te realiseren dan de vorige generatie vliegtuigen. Het vliegbereik van de Gulfstream IV is in de praktijk te klein, omdat militaire vliegtuigen, anders dan civiele lijnvlucht- tuigen, regelmatig geen of niet tijdig toestemming krijgen om over een bepaald land te vliegen en daarom een omweg moeten maken. Dat maakt extra tussenstops noodzakelijk om bij te tanken en dat zorgt vaak weer voor extra reistijd, ook door de verplichte rusttijd van de bemanning. Een groter vliegbereik zorgt voor een efficiëntere uitvoering van een vlucht door minder tussenstops en daarmee voor minder reistijd en ook minder brandstofverbruik onder meer naar missiegebieden.

Passagierscapaciteit. De huidige Gulfstream IV kan, afgezien van de bemanning, elf passagiers meenemen. In de praktijk is dat vaak aan de

krappe kant, zeker als beveiligingspersoneel meereist. Nu de huidige Gulfstream IV wordt vervangen, wil Defensie bij het vervangende vliegtuig een uitbreiding van de passagierscapaciteit. Een capaciteit van dertien personen, exclusief bemanning, biedt meer flexibiliteit bij het samenstellen van het reisgezelschap.

Zelfbescherming. In veel gebieden waar Nederlandse militairen missies uitvoeren bestaat er een dreiging van infraroodgeleide luchtdoelraketten. Aangezien de vervanging van de Gulfstream IV ook naar deze gebieden vliegt en om deze vluchten zo veilig mogelijk uit te voeren is Defensie voornemens dit vliegtuig uit te rusten met een zelfbeschermingssysteem tegen deze dreiging.

Afweging van alternatieven

Voor de vervanging van de Gulfstream IV bestaan in beginsel verschillende mogelijkheden. Deze worden hieronder toegelicht.

Aanschaf nieuw vliegtuig. Een nieuw vliegtuig heeft als voordelen dat Defensie de uitvoering daarvan in hoge mate zelf kan bepalen en dat het langer meegaat. Wel is een nieuw vliegtuig aanzienlijk duurder dan een gebruikt vliegtuig en heeft het een langere levertijd dan een gebruikt exemplaar. De exploitatiekosten van een nieuw vliegtuig zijn over het algemeen lager.

Aanschaf gebruikt vliegtuig. Gebruikte vliegtuigen zijn over het algemeen beschikbaar en snel verkrijgbaar. Daarnaast zijn ze goedkoper dan een nieuw geproduceerd vliegtuig en kunnen ze relatief snel worden aangepast aan militair gebruik. De levensduur is echter korter en de exploitatiekosten kunnen hoger zijn dan van een vergelijkbaar nieuw vliegtuig. Dit is uiteraard sterk afhankelijk van de leeftijd van het gebruikte vliegtuig.

Civiele inhuur of leasen. De capaciteit is, afhankelijk van het contract, op kortere of langere termijn beschikbaar maar niet altijd gegarandeerd. De kosten zijn afhankelijk van het gebruik zoals de vluchtduur en bestemmingen en de mate van beschikbaarheid. De jaarlijkse kosten zullen bij inhuur of *lease*, bij gelijke inzet, op langere termijn waarschijnlijk hoger liggen dan de kosten die worden gemaakt voor de investering en instandhouding van een eigen vliegtuig. Met civiele inhuur of *lease* kunnen niet alle bestemmingen worden bezocht of daar moet een hogere prijs voor worden betaald i.v.m. hogere verzekeringskosten.

Militaire inhuur. De inhuur van een geschikt militair vliegtuig van een Europese partner via bijvoorbeeld het *European Air Transport Command* (EATC) in Eindhoven is in beginsel mogelijk, maar de beschikbaarheid van een dergelijk vliegtuig is niet gegarandeerd.

Pooling en sharing. *Pooling en sharing* zoals in een bi- of multilateraal samenwerkingsverband biedt mogelijk voordelen ten aanzien van kosten en beschikbaarheid. Wel moet Nederland dan zelf een vliegtuig inbrengen. *Pooling en sharing* is daarom vooral aan de orde in de gebruiksfase. Defensie onderzoekt in de gebruiksfase de mogelijkheden voor samenwerking met landen die de beschikking hebben over een soortgelijk type vliegtuig.

Conclusie na afweging van alternatieven

Op grond van de kosten, de gegarandeerde beschikbaarheid en de relatief korte tijd die nodig is om een vliegtuig na aankoop geschikt te maken voor

militair gebruik heeft de aanschaf van een jong gebruikt vliegtuig de voorkeur om de huidige militaire transportportcapaciteit op korte termijn te vervangen. In de behoeftestellingsfase van het Defensie Materieel Proces is vastgesteld dat de aanschaf van een jong gebruikt vliegtuig dat uitgerust wordt met een zelfbeschermingssysteem de beste invulling van deze behoefte is.

Financiële aspecten

Met het project «Vervanging Gulfstream IV» is een investering gemoeid tussen de € 25 en € 100 miljoen euro (prijspeil 2019)¹. Het projectbudget komt in 2020 ten laste van het investeringsbudget van Defensie. De geraamde exploitatielasten van het vervangende vliegtuig blijven gelijk of liggen lager in vergelijking met de huidige Gulfstream IV.

Vooruitblik

De uitvoering van het project is voorzien voor de periode van 2019 tot 2022. De verwerving van dit betreffende vliegtuig zal beginnen in het najaar van 2019. Nadat het vliegtuig is voorzien van een zelfbeschermingssysteem, nieuwe communicatieapparatuur, een aangepast verfschema en een aanpassing van het interieur, kan het in 2021 in dienst worden genomen. De huidige Gulfstream IV zal aansluitend worden afgestoten. De totale kosten inclusief BTW, met inbegrip van een toekomstige in te bouwen zelfbeschermingssysteem, zullen naar verwachting ruim onder de € 100 miljoen blijven.

Gezien het projectbudget van minder dan € 100 miljoen ben ik voornemens de Defensie Materieel Organisatie te mandateren het project uit te voeren. De Tweede Kamer zal over de voortgang van dit project worden geïnformeerd door middel van de begroting, het departementale jaarverslag en het Defensieprojectenoverzicht.

De Staatssecretaris van Defensie,
B. Visser

¹ Ter vertrouwelijke inzage gelegd, alleen voor de leden, bij het Centraal Informatiepunt Tweede Kamer